

Technické pokyny šrouby, matice

Hodnoty uvedené v tabulkách pro upínací síly F_{sp} a upínací momenty M_{sp} platí pro metrické normální závity podle DIN 13 a hlavové kontakty podle DIN 912, 931-934, 6912, 7984, 7990.

Hodnoty upínacích sil F_{sp} vedou k využití meze kluzu σ 0,2 o hodnotě 90% (DIN 267 Bl. 3) v závislosti na příslušném koeficientu tření závitu.

V tabulce upínacích sil je možné vyhledat, který šroub a v jaké kvalitě bude zapotřebí u určitého tření závitu, aby se docílilo předepsané montážní síly F_M ($F_{sp} \geq F_M$).

Upínací momenty M_{sp} se vypočítávají z upínacích sil F_{sp} za předpokladu $\mu_G = \mu_K = m_{ges}$ (viz další strana). Určení upínacího momentu M_{sp} s 90%ním využitím meze kluzu u šroubu v předepsaném rozměru a kvalitě, se provádí podle pravé tabulky v závislosti na vzniklém tření spodní hlavy (μ_K), bez přihlídnutí k tření v závitech, které se od něj odlišuje.

Ke zjištění použitelného jmenovitého krouticího momentu, je třeba od nalezeného upínacího momentu M_{sp} odečíst ještě polovinu rozptylové šířky plánovaného momentového klíče. Výpočet hodnot uvedených v tabulce a pokyny k používání podle směrnice VDI 2230.

Upínací síla a upínací momenty

Normální závit	μ_{ges}^* $= \mu_G$ $= \mu_K$	Šrouby bez hlavy					
		Upínací síla F_{sp} in kN			Upínací moment M_{sp} in Nm		
		u třídy pevnosti					
		8.8	10.9	12.9	8.8	10.9	12.9
M4	0,08	4,40	6,40	7,5	2,2	3,2	3,8
	0,10	4,20	6,20	7,3	2,5	3,7	4,3
	0,12	4,05	6,00	7,0	2,8	4,1	4,8
	0,14	3,90	5,70	6,7	3,1	4,5	5,3
M5	0,08	7,16	10,50	12,3	4,3	6,3	7,3
	0,10	6,90	10,10	11,9	4,9	7,2	8,5
	0,12	6,63	9,74	11,4	5,5	8,1	9,5
	0,14	6,36	9,34	10,9	6,0	8,9	10,4
M6	0,08	10,10	14,90	17,4	7,4	10,9	12,7
	0,10	9,74	14,30	16,7	8,5	12,5	14,7
	0,12	9,35	13,70	16,1	9,5	14,0	16,4
	0,14	8,97	13,20	15,4	10,4	15,3	17,9
M8	0,08	18,50	27,20	31,9	17,9	26,2	30,7
	0,10	17,90	26,20	30,7	20,6	30,3	35,5
	0,12	17,20	25,20	29,5	23,1	34,0	39,7
	0,14	16,50	24,20	28,3	25,3	37,2	43,6
M10	0,08	29,50	43,30	50,7	36,0	53,0	61,0
	0,10	28,40	41,80	48,9	41,0	61,0	71,0
	0,12	27,30	40,20	47,0	46,0	68,0	80,0
	0,14	26,20	38,50	45,1	51,0	75,0	88,0
M12	0,08	43,00	63,10	73,9	61,0	90,0	105,0
	0,10	41,40	60,90	71,2	71,0	104,0	122,0
	0,12	39,90	58,50	68,5	80,0	117,0	137,0
	0,14	38,30	56,20	65,8	87,0	128,0	150,0

Normální závit	μ_{ges}^* $= \mu_G$ $= \mu_K$	Šrouby bez hlavy					
		Upínací síla F_{sp} in kN			Upínací moment M_{sp} in Nm		
		u třídy pevnosti					
		8.8	10.9	12.9	8.8	10.9	12.9
M14	0,08	59,0	86,7	101,0	97	143	167
	0,10	56,9	83,6	97,8	113	165	194
	0,12	54,7	80,4	94,1	127	186	218
	0,14	52,6	77,2	90,3	139	205	239
M16	0,08	81,0	119,0	139,0	147	216	253
	0,10	78,2	115,0	134,0	172	252	295
	0,12	75,3	111,0	130,0	194	285	333
	0,14	72,4	106,0	124,0	214	314	367
M20	0,08	131,0	186,0	218,0	298	424	496
	0,10	126,0	180,0	210,0	347	494	578
	0,12	121,0	173,0	202,0	392	558	653
	0,14	117,0	166,0	194,0	431	615	719
M24	0,08	188,0	268,0	313,0	512	730	854
	0,10	182,0	259,0	303,0	597	850	995
	0,12	175,0	249,0	291,0	673	959	1122
	0,14	168,0	239,0	280,0	742	1057	1237
M30	0,08	300,0	430,0	500,0	1000	1450	1700
	0,10	290,0	415,0	485,0	1190	1700	2000
	0,12	280,0	400,0	465,0	1350	1900	2250
	0,14	270,0	385,0	450,0	1500	2100	2500
M36	0,08	440,0	630,0	730,0	1750	2500	3000
	0,10	425,0	600,0	710,0	2100	3000	3500
	0,12	410,0	580,0	680,0	2350	3300	3900
	0,14	395,0	560,0	660,0	2600	3700	4300

Pevnost šroubů podle DIN ISO 20898 T 1 (4.92)

Třídy pevnosti	5.8	6.8	8.8	10.9	12.9
Minimální pevnost v tahu R_m N/mm ²	500	600	800	1000	1200
Minimální mez kluzu R_e N/mm ²	400	480	640	900	1080
0,2-Mez pružnosti $R_{p0,2}$ N/mm ²	–	–	640	900	1080
Zkušební napětí S_p N/mm ²	364	440	582	792	950
Tažnost A_5 %	10	8	12	9	8
Vrubová houževnatost (zkouška ISO) Nm/cm ²	–	–	60	40	30

Význam jednotlivých tříd pevnosti (vysvětleno na příkladě 8.8):

$$\text{První číslo 8.} = \frac{\text{Minimální pevnost v tahu } R_m}{100} = 800 \text{ N/mm}^2$$

$$\text{Druhé číslo .8} = \frac{\text{Minimální mez kluzu } R_e}{\text{Minimální pevnost v tahu } R_m} \cdot 10 = 640 \text{ N/mm}^2 \text{ (80 \% von } R_m)$$

Pevnost matic podle DIN ISO 20898 T 2 (2.94)

Ukazatele třídy pevnosti	5	6	8	10	12
Zkušební napětí S_p N/mm ²	500	600	800	1000	1200

Význam tříd pevnosti (vysvětleno na příkladu 10):

$$10 = \frac{\text{Zkušební napětí } S_p}{100}$$

Toto zkušební napětí se rovná minimální pevnosti v tahu jednoho šroubu, který může být v kombinaci s odpovídající maticí zatížen až do minimální meze kluzu daného šroubu.

Technické pokyny šrouby, matice

Součinitele tření (viz tabulka) kolísají v širokých mezích. Kolísají dokonce během utahování a u šroubů stejné výroby. Jelikož μ_G a μ_K mají obecně různé velikosti, je možná pestrá škála utahovacích momentů. Podle směrnice VDI 2230 se počítá s různými součiniteli tření. Illgner/Blume oproti tomu počítají ve svém „šroubovém průvodci“ se součinitelem tření $\mu_{ges} = \mu_G = \mu_K$. Zde je postupováno v souladu s metodou VDI. Pokud však μ_G nebo/a μ_K nejsou známy, pak se použije $\mu_G = 0,12$ popř. $\mu_K = 0,12$.

Součinitel tření μ_G v závitu (podle Strelow popř. VDI 2230)

μ_G	Závít		Vnější závít (šroub)										
	Materiál		Ocel										
	Povrch		černěný nebo fosfátovaný			galvanicky pozinkovaný (Zn6)		galvanicky kadmiováný (Cd6)		Lepidlo			
	Výroba závitu	Mazání	válcované		řezané	řezané nebo válcované							
			suché	naolejované	MoS ₂ *	naolejované	suché	naolejované	suché	naolejované	suché		
Vnitřní závít (matice)	Ocel	Bez povrchové úpravy	řezané	suché	0,12	0,10*	0,08	0,10	–	0,10	–	0,08	0,16
					0,10	–	–	–	0,12	0,10	–	–	0,14
	0,08	–			–	–	–	–	0,12	0,12	–		
	–	0,10			–	0,10	–	0,10	–	0,08	–		
	–	0,08			–	–	–	–	–	–	–		

* Sulfid molybdeničitý

Součinitel tření μ_K u styčné plochy hlavy, popř. matice (podle Strelow popř. VDI 2230)

μ_K	Opěrná plocha		Hlava šroubu											
	Materiál		Ocel											
	Povrch		černěný nebo fosfátovaný					galvanicky pozinkovaný (Zn6)		galvanicky kadmiováný (Cd6)				
	Výroba	Mazání	lisovaná		soustružená		broušená	lisovaná						
			suché	naolejované	MoS ₂ *	naolejované	MoS ₂ *	naolejované	suché	naolejované	suché	naolejované		
Protiplocha	Ocel	Bez povrchové úpravy	broušená	suché	–	0,16	–	0,10	–	0,16	0,10	–	0,08	–
					0,12	0,10	0,08	0,10	0,08	–	0,10	0,08	0,08	
	0,10	–			0,10	–	0,10	0,16	0,10	–	–			
	0,08					–	–	0,12	0,12					
	–	0,10			–	–	–	0,10	do	0,18	0,08	–		
G.J./G.JMB	Bez povrchové úpravy	broušená	zpracovaná řezem	–	0,14	–	0,10	–	0,14	0,10	0,10	0,08	–	
				–	0,08					–	–	–	–	

* Sulfid molybdeničitý

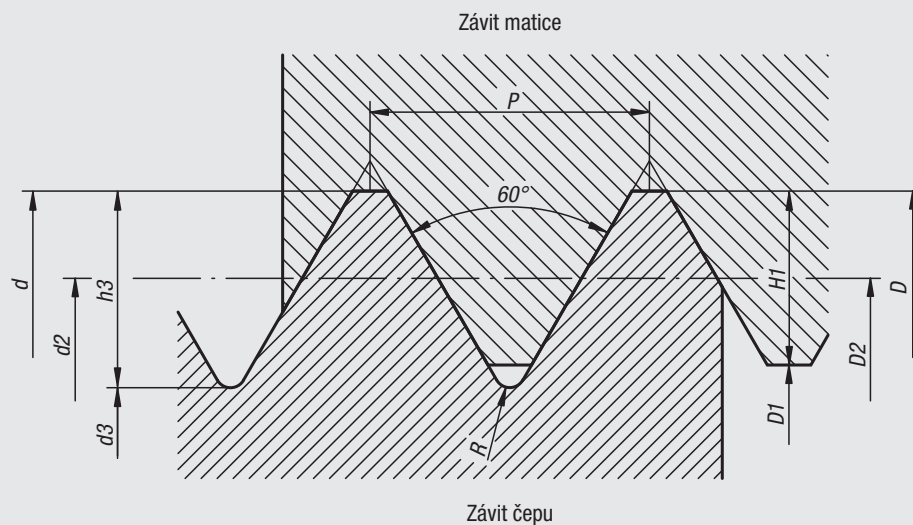
Metrický závit ISO

U uvedených závitů platí třída tolerance střední, tzn. 6H pro maticový závit a 6g pro šroubový závit.

V katalogu uvedené závity (kov) jsou vyrobené podle těchto tříd tolerance.

Pokyn týkající se provedení závitů hliníkových úchytů:

Na základě finálního zušlechtní povrchové plochy a s ním souvisejícího úběru materiálu při předúpravě, není možné provést kalibraci zejména u závitů hliníkových úchytů. Za účelem zpevnění materiálu se proto největší část tohoto závitu tvaruje; odolnost proti vytržení z hliníku u závitu M5 x 10 tím činí více než 2000 N.

Běžný závit řady 1

Označení závitu d = D	Stoupání P	Ø boku d2 = D2	Jádro-Ø		Hloubka závitu		Zaoblení R	Vrták odlitých otvorů Ø
			Čep d3	Maticе D1	Čep h3	Maticе H1		
M 3	0,50	2,68	2,39	2,46	0,31	0,27	0,07	2,5
M 4	0,70	3,55	3,14	3,24	0,43	0,38	0,10	3,3
M 5	0,80	4,48	4,02	4,13	0,49	0,43	0,12	4,2
M 6	1,00	5,35	4,77	4,92	0,61	0,54	0,14	5,0
M 8	1,25	7,19	6,47	6,65	0,77	0,68	0,18	6,8
M10	1,50	9,03	8,16	8,38	0,92	0,81	0,22	8,5
M12	1,75	10,86	9,85	10,11	1,07	0,95	0,25	10,2
M16	2,00	14,70	13,55	13,84	1,23	1,08	0,29	14,0
M20	2,50	18,38	16,93	17,29	1,53	1,35	0,36	17,5
M24	3,00	22,05	20,32	20,75	1,84	1,62	0,43	21,0
M30	3,50	27,73	25,71	26,21	2,15	1,89	0,51	26,5
M36	4,00	33,40	31,09	31,67	2,45	2,17	0,58	32,0

Provedení závitů:

Závity jsou vyráběny podle třídy tolerance ISO DIN 13 „střední“, tzn. 6H pro maticové závity a 6g pro šroubové závity. V zásadě jsou vnější závity do 60 mm průběžné. Od délky šroubů 70 mm se vyrábějí závity o délce 60 mm.

Zapuštění pro zápusťné šrouby a šrouby s válcovou hlavou

Zapuštění provedení B:

– pro zápusťné šrouby podle DIN 7991.

Zapuštění provedení J:

– pro šrouby s válcovou hlavou
DIN 6912.

Zapuštění provedení K:

– pro šrouby s válcovou hlavou
DIN 912.

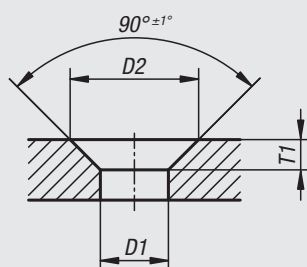
Pokyn:

* Průchozí otvor střední podle
DIN ISO 273.

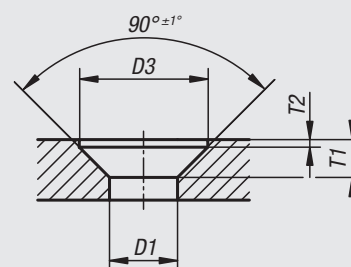
** Průchozí otvor jemný podle
DIN ISO 273.

*** 90° zapuštění nebo kruhový, pod
12 mm průměrem závitu pouze
odjehlený.

Provedení A
provedení střední (m)

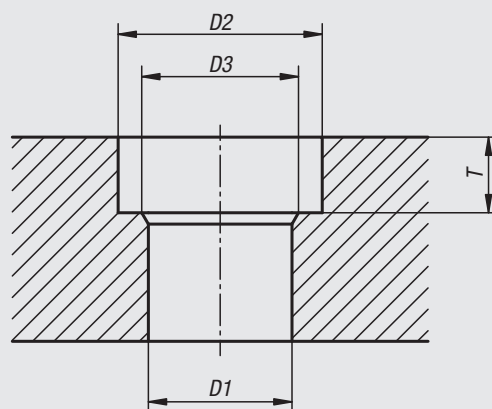

Provedení B
provedení jemné (f)

Pro Ø závitu	Provedení, střední (m)			Provedení, jemné (f)			
	D1 ^{H13*}	D2 ^{H13}	T1 [≈]	D1 ^{H12**}	D3 ^{H12}	T1 [≈]	T2 ^{+0,1}
M3	3,4	6,6	1,6	3,2	6,3	1,7	0,2
M4	4,5	9,0	2,3	4,3	8,3	2,4	0,4
M5	5,5	11,0	2,8	5,3	10,4	2,9	0,5
M6	6,6	13,0	3,2	6,4	12,4	3,3	0,5
M8	9,0	17,2	4,1	8,4	16,5	4,4	0,5
M10	11,0	21,5	5,3	10,5	20,5	5,5	0,5
M12	13,5	25,5	6,0	13,0	25,0	6,5	0,5
M16	17,5	31,5	7,0	17,0	31,0	7,5	0,5
M20	22,0	38,0	8,0	21,0	37,0	8,5	0,5

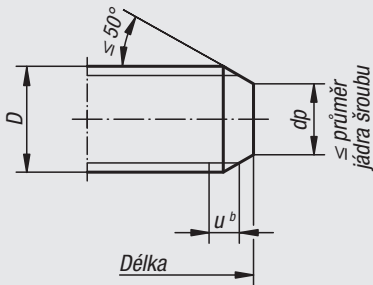
Provedení J, Provedení K

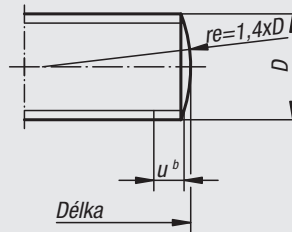
Pro Ø závitu	střední (m) H13*	D1 jemné (f) H12**	D2	D3***	T		příp. odchylka
					Provedení J	Provedení K	
M3	3,4	3,2	6	–	–	3,4	+0,2 0
M4	4,5	4,3	8	–	3,4	4,6	+0,4 0
M5	5,5	5,3	10	–	4,2	5,7	+0,4 0
M6	6,6	6,4	11	–	4,8	6,8	+0,4 0
M8	9,0	8,4	15	–	6,0	9,0	+0,4 0
M10	11,0	10,5	18	–	7,5	11,0	+0,4 0
M12	13,5	13,0	20	16	8,5	13,0	+0,4 0
M16	17,5	17,0	26	20	11,5	17,5	+0,4 0
M20	22,0	21,0	33	24	13,5	21,5	+0,4 0

Konce závitů DIN EN ISO 4753 Tlačný čep DIN 6332

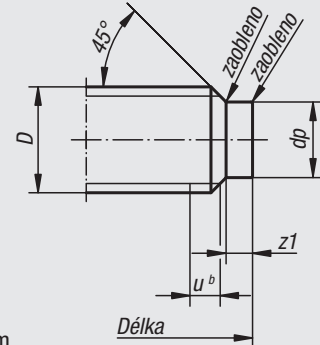
FL kuželové zakončení

RN zakončení ve tvaru čičky

SD zakončení s krátkým čepem

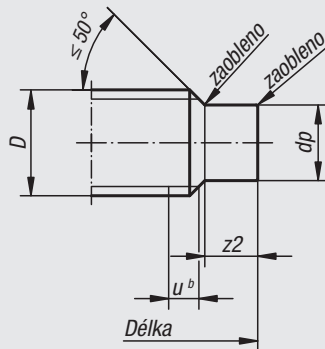

Standardní provedení:

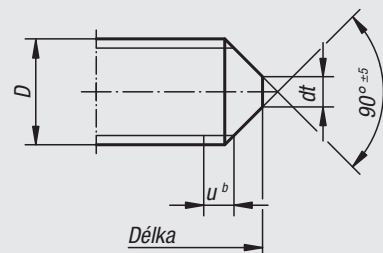
Kuželové zakončení dle DIN EN ISO 4753. U všech ostatních provedení zakončení závitu je nutno počítat s příplatkem v závislosti na počtu kusů.

$u^b = \max. 2P$ neúplný závit

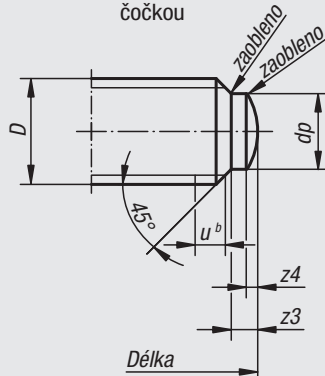
LD zakončení s dlouhým čepem

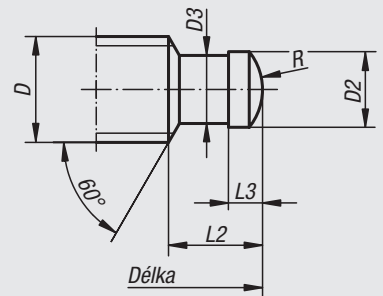
TC zakončení s hrotem

Ak zakončení s čičkou

Tlačný čep podle DIN 6332

Ø závitu	Konce závitů podle DIN EN ISO 4753						Konec závitu s tlačným čepem podle DIN 6332				
	dp h13	dt h16*	z1 + IT14	z2 + IT14	z3 + IT14	z4 ≈	D2 h11	D3 -0,1	L2	L3	R
M4	2,5	–	1,00	2,0	1,00	0,50	–	–	–	–	–
M5	3,5	–	1,25	2,5	1,25	0,60	–	–	–	–	–
M6	4,0	1,5	1,50	3,0	1,50	0,70	4,5	4,0	6,0	2,5	3
M8	5,5	2,0	2,00	4,0	2,00	1,00	6,0	5,4	7,5	3,0	5
M10	7,0	2,5	2,50	5,0	2,50	1,00	8,0	7,2	9,0	4,5	6
M12	8,5	3,0	3,00	6,0	3,00	1,25	8,0	7,2	10,0	4,5	6
M14	10,0	4,0	3,50	7,0	3,50	1,50	–	–	–	–	–
M16	12,0	4,0	4,00	8,0	4,00	1,75	12,0	11,0	12,0	5,0	9
M18	13,0	5,0	4,50	9,0	4,50	2,00	–	–	–	–	–
M20	15,0	5,0	5,00	10,0	5,00	2,00	15,5	14,4	14,0	5,5	13
M22	17,0	6,0	5,50	11,0	5,50	2,50	–	–	–	–	–
M24	18,0	6,0	6,00	12,0	6,00	2,50	–	–	–	–	–
M27	21,0	8,0	6,70	13,5	6,70	3,00	–	–	–	–	–

* Hrot do 5 mm průměru závitu lehce zploštělý nebo lehce zaoblěný